

Aandachtspunten 2^e ronde VVD en D66

Terugkoppeling:

- Vragen om terugkoppeling aanwijzing twee verkenners in kringgesprek Voorzitter TK 18/3
- Terugkoppeling hoofdpunten gesprekken 17 partijen op 22-23/3. Los van individuele partij terugkoppeling:
 - i) linkse partijen hielden elkaar niet echt vast
 - ii) inhoudelijke thema's / nationaal herstelplan (zie bijgevoegd overzicht).
 - iii) minderheidskabinet: weinig echt enthousiasme, enige steun.
 - iv) meerderheid EK voor niemand een must

3^e partij:

- A. PVV: zie vragenlijst, proces
- B. CDA:
 - i) persoonlijk contact MR en SK op punt verkenners en punt deelname kabinet door CDA
 - ii) positie Omtzigt, functie elders
 - iii) stabiliteit CDA fractie
 - iv) inbreng CDA / keuze Hoekstra post in kabinet
 - v) onderhandelingsstijl Hoekstra
 - vi) uitnodiging 2e gesprek CDA daarna

4e en/of 5e partij:

- 4 of 5?
- Rol CDA bij keuze partij?
- CU: wil zelf (nog) niet, niet aan de beurt
- PvdA: stelt als voorwaarde 2^e linkse partij (EK 6 zetels)
- Ja 21: wil graag (TK 3 zetels, EK 7 zetels)
- GL: wil graag, vind 5^e partij nuttig vanwege meerderheid EK (EK 8 zetels)
- SP: "ligt niet voor de hand, deur niet dicht" (EK 4 zetels)

Proces:

- CDA: wanneer 2^e gesprek?
- PVV: afhechten (eerst gesprek CDA nodig?)
- gesprek VVD-D66-CDA zonder verkenners?
- Tijdspad: 30 maart?

Vragen over uitsluiten van de PVV als op twee na grootste partij

- Waarom sluit je PVV feitelijk uit?
 - Gebaseerd op programma ?
 - Gebaseerd op uitspraken ?
 - Andere reden(en) (stabiliteit, personen) ?
- Sluit je alle vormen van gesprek en mogelijke samenwerking a priori uit?
- Sluit je samenwerking tussen fracties in de TK (moties, wetgeving, begroting, deelakkoorden) bij een of meer onderwerpen ook uit ?
- Kan het standpunt inzake uitsluiting nog wijzigen, met name t.a.v. een verkennend gesprek ? Ben je bereid tot een verkennend gesprek?
 - Zo ja, zijn er dan (procedurele of inhoudelijke) voorwaarden?
 - Bent u, zo nodig, bereid tevoren te verklaren dat de uitkomst van een (onvoorwaardelijk) verkennend gesprek niet bij voorbaat vast staat ?
 - Zo nee (geen wijzigingen in uitsluiting), waarom niet ?
 - Bent u, zo nodig, bereid dit laatste schriftelijk te bevestigen ?

Zijn er t.a.v. het voorgaande verschillen tussen de PVV enerzijds en FVD anderzijds ?

- Is samenwerking met de PVV eenvoudiger/moeilijker dan met FVD resp. Ja21?

Inhoudelijke standpunten obv gesprekken en brieven

	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	PvdD	CU	JA21
Opdracht kabinet	kloven overbruggen	Positieve verandering brengen in het leven van zo veel mogelijk mensen (zo progressief mogelijk kabinet)			Minder ongelijkheid. Zorg publieker en meer middelen	bestaanszekerheid van Nederlanders vergroten, nu en in de toekomst	Kansenongelijkheid verminderen	Moed opbrengen om keuzes te maken die voortvloeien uit wetenschap	ruimte bieden aan verschillen maar tegenstellingen overbruggen	
Nationaal herstel plan	vrij a-politiek, steunpakket, schuldpositie bedrijven, achterstallige zorg, opschalen IC capaciteit, paar dingen erbij, incidenteel (bv. 10 mld), herstelplan beetje oprekken	korte termijn herstel moet sowieso, rest van de grote thema's is voor RA. Demissionair kabinet moet aan de slag met herstelplan en in overleg met formerende partijen vormgeven.	we steunen wat we goed vinden, maar we gaan niet een groot plan steunen om een nieuw kabinet te helpen		Corona vergroot bestaande problemen	In niet a-politiek, moet nu al. Geen steun bij dividend in het buitenland		goed idee, maar wel in samenhang met toekomstige noodzakelijke maatregelen bv klimaat.	corona beleid gaat gewoon door, herstelplan zwaluwstaarten met formatie,	besluitvorming hierover los van de reguliere formatie daar waar het hoort: in de TK
Migratie integratie	meer doen aan integratie kant, NL normen en waarden; spannend onderwerp met D66	gevoeliger thema een evenwichtig en integraal migratiebeleid, waaronder een humaan vluchtelingen-beleid en een verbindend integratiebeleid.	fors beperken migratie, aanpakken islamitiseren		Regulering arbeidsmigratie		vorige keer zat het vast op allerlei deals in EU, die deals zijn er nooit gekomen. Wij zijn niet van plan dat op te spelen, zouden het groot kunnen maken, gaan we niet doen, route Europa volgen			immigratiebeperking heeft de hoogste prioriteit. Het huidige beleid drukt op tal van fronten (...) een grote stempel op de samenleving. Om deze problemen het hoofd te bieden is een aanzienlijke immigratiebeperking essentieel.

Inhoudelijke standpunten obv gesprekken en brieven

	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	PvdD	CU	JA21
Rechts staat	sterke overheid: versterking Groningen + kinderopvang toeslag affaire	versterking van de democratische rechtsstaat en een overheid die toegankelijk is, levert en mensen beschermt (bijv. toeslagen)	steviger aanpakken van criminaliteit		Hulp aan slachtoffers toeslagen en Groningen	rechtsstaat belangrijk thema	herstel van de rechtsstaat nodig die burgers beschermt.	burgers moeten erop kunnen vertrouwen dat de overheid binnen de grenzen van de rechtsstaat opereert.	onze rechtsstaat verdient versterking. mensen hebben recht hebben in het hele land op een dienstbare en benaderbare overheid	
Racisme		bestrijden van racisme en discriminatie				bestrijding van discriminatie en racisme	is daar een nieuwe taal te vinden die weer kan verbinden? Waar in de uitvoering sprake van is: einde maken aan institutioneel racisme.	het actief bestrijden van racisme en discriminatie	We moeten blijven werken aan een inclusieve samenleving waarin racisme en uitsluiting worden bestreden	
Medisch-ethisch		voltooid leven bij formatie regelen is geen optie, moet in kamer blijven. spelen ook andere medisch-ethische vraagstukken. We gaan niet nog een keer 4 jaar traineren					medisch ethisch: vrije kwesties, wat mij betreft 0 tijd aan besteden.		moeilijk als daar überhaupt niet over gesproken kan worden, waar het uitkomt geen idee, maar moet gewoon besproken worden	

Inhoudelijke standpunten obv gesprekken en brieven

	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	PvdD	CU	JA21
Klimaat / energie	spannend onderwerp met D66	A onderwerp, moet sowieso gebeuren				bescherming van onze natuur en een schonere energievoorziening Klimaat crisis aanpakken	klimaat voor mijn partij belangrijkst maar minder ingewikkeld omdat Europa daar stappen heeft gezet, daar zie je kansen voor verbinding tussen partijen want goed voor verdienvermogen NL	het voorkomen van nieuwe pandemieën het in samenhang oplossen van de klimaat-, biodiversiteits- en wooncrisis.	werk maken van de uitvoering en nadere uitwerking van het klimaatakkoord	We zien wel dat aarde opwarmt en dat fossiele energie verdwijnt, maar we geloven in kernenergie ipv windmolens en in andere aanpak, geld wordt nu niet effectief besteed, 0 rendement herziening van het huidige klimaatbeleid
Stikstof	spannend onderwerp met D66. Piekbelasters aanpakken, niemand dwingen, wel stimuleren. Halveren veestapel geen doel, maar minder vee wel consequentie	een duurzame en houdbare aanpak van de stikstofproblematiek, mede om meer betaalbare woningen te kunnen bouwen, met goede (OV)voorzieningen					groot issue: gecombineerd met woningbouw, technisch en politiek ingewikkeld. halveren vee stapel geen principe kwestie, maar geen andere manier dan minder dieren.	halvering veestapel. Hoe helpen we boeren mee in transitie.		

Inhoudelijke standpunten obv gesprekken en brieven

	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	PvdD	CU	JA21
Economie	lastenverlichting brede middenklasse, kick-start MKB	Kunnen VVD en D66 elkaar helemaal vinden tegengaan van kansenongelijkheid, onder meer via sociaal-economische vernieuwing.	verlagen van lasten voor burgers en bedrijven		Hoger minimum-loon Zekerheid werk en inkomen	zekerheid van werk en inkomen Significant hoger minimum loon, koppeling blijft	Belastingstelsel en sociale zekerheid moet eenvoudiger, begrijpelijk voor burgers, gebaseerd op vertrouwen en bijdragen aan aanpak van toenemende ongelijkheid. Investerings-kabinet: goed oog houden op de verdeling van de lasten: tussen grote en kleine bedrijven, tussen bedrijven en burgers en tussen hen met veel en weinig kapitaal. Rechtvaardig fiscaal en sociaal beleid betekent ook dat we doorgaan met het aanpakken van belastingontwijking	een transitie naar een duurzaam en rechtvaardig economisch model dat binnen de draagkracht van de aarde blijft. het bestrijden van armoede en het bevorderen van economische en maatschappelijke gelijkheid	een arbeidsmarkt met minder onrechtvaardige tegenstellingen en een belastinghervorming die leidt tot een eenvoudiger en rechtvaardiger stelsel, zonder toeslagen.	
Europa		versterking van de Europese samenwerking en muntunie, waarin NL een voortrekkers-rol dient te spelen	herwinnen van onze nationale soevereiniteit op de EU		Alternatief voor euro Geen overdracht bevoegdheden	actieve Europese en buitenland politiek				versterken van de positie van NL ten opzichte van de EU

- **Mediabeeld voortgang verkenning**

- Er is momenteel geringe media-aandacht voor de verkenning. Het *Algemeen Dagblad* schrijft vooruitlopend op de gesprekken van vandaag dat 'Rutte en Kaag nog wat onderlinge chemie nodig hebben'. Volgens de krant wordt 'stilaan een band gesmeed', maar is het contact volgens ingewijden nog 'wat zakelijk'.
- Het *Algemeen Dagblad* schrijft dat er toenadering was toen Rutte 'erkende dat hij vrouwelijke ministers misschien vaker afkapt dan mannen in de ministerraad' en 'de VVD-top was erover te spreken dat Kaag haar opmerking over de avondklok terugnam.' Bij D66 onstonden daarentegen kleine irritaties over het noemen van JA21 als mogelijke coalitiepartner door de VVD ('een tactisch trucje'). 'Moeten wij dan Volt erbij gaan halen?', aldus een ingewijde. 'Dat moet hij niet te vaak doen, klinkt het', schrijft de krant, die verder inhoudelijk de eerder door beide partijen ingenomen standpunten ten aanzien van de kabinetssamenstelling samenvat.
- *Trouw* gaat dieper in op het programma van JA21 en stelt dat daarin 'veel Forum-ideeën terugkeren in nettere bewoordingen'. De krant wijst erop dat de partij op de terreinen migratie, klimaat en EU-beleid – waarop Eerdmans toezeggingen wil bij kabinetsdeelname – vergaande voorstellen doet, 'die met name ingewikkeld zijn voor D66'. 'Het programma van JA21 is ook op andere terreinen zeer conservatief, dan wel extreem', aldus *Trouw*, 'De partij wil een debat over de termijn waarbinnen abortus mogelijk is. Het voorstel om islamitisch onderwijs in te perken, is in strijd met de grondwet.'
- Diverse media besteden aandacht aan de 'fluistercampagne' die binnen het CDA gaande zou zijn tegen Omtzigt. Volgens de Volkskrant kan deze de problemen binnen de partij 'nog aanzienlijk vergroten'. CDA-leden zijn een actie begonnen om hem te steunen tegen anonieme aanvallen vanuit de partij. De krant stelt de vraag 'Zal Omtzigt behouden blijven voor het CDA?' en stelt: 'Iemand zal over zijn schaduw moeten heenstappen, wil Omtzigt voor de CDA-fractie behouden blijven.'

- **Adviezen ten behoeve van de formatie**

- De Onderwijsraad stelt in een advies aan TK dat leraren in het primair onderwijs te veel verantwoordelijkheden hebben, waardoor zij niet toekomen aan het geven en ontwikkelen van onderwijs. De raad bepleit daarom dat het Rijk structureel meer geld moet uittrekken om mogelijk te maken dat er meer gebruik gemaakt kan worden van onderwijsassistenten, vakleerkrachten en andere specialisten. (NOS)
- VNO-NCW-voorzitter Thijssen stelt bij *BNR* dat het herstelpakket waar formerende politieke partijen, werkgevers en sociale partners over moeten beraadslagen een aantal zaken centraal moeten staan: geen lastenverzwaring voor bedrijven, verlenging van de steunmaatregelen tot eind 2021, een oplossing voor de schuldenlast en een oplossing voor het 'opsouperen' van het eigen vermogen van ondernemers.